

САҢА ОЛОХ

Муус устар
19 күнү
ОПТУОРУНЬУК

№ 47

(9264)

ХАҢАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Чурагчы чычыкчы хаҥаҥа

Народнай суруйааччы В.С.Соловьев-Болот Боотур төрөөбүтү 90 сылыгар

эн романын баллар (подстрочнай) тылбааһын Николай Степановичка онторорбут эбит. Дьонго-сэргэҥҥэ биһирэммит бу бөдөгү роман нууччалык тыллан "Современник" издательствого "Пробуждение" дьон аатынан, олус дөбөнүк тахсыбыта. Ол кистэлэнэ туохка эбитий? Суруктан көстөрүтүн олус үчүгүйдүк тылбаастаммытыгар сытар эбит.

Суруйааччыга айымньы суруллубут төрүт тылыттан атын тылга тылбаастанарыгар сатаммытын саба холоттолоох туох баар үйүө? Согурууну издательствого нууччалык тыллан тахсар суруйууларга айымньыны бүтэһик тылбааһын онторбут киһи аата-суола кинигэҥэ бэлэттэнэччи. Ийэ тылтан айымньыны атын тылга көһөрбүт киһи аата-ааттаммата баар суол дьистэриг. Ити итэҥэһи толорор дии санаатым Болот Боотур тылбаастыт Николай Степановичка суруйбут бу суруга. "Ваш перевод самый лучший, о чем раньше

кости (ирония, раздражительность и пр.), индивидуальные особенности речей персонажей.

3). Благодаря всему этому сумели сохранить весь колорит и стиль переведенных кусков.

Все это не комплимент, а факт. Более того, мне кажется, что Вы, если займетесь специально, набьете руки и будете работать не так, как сейчас — наспех, то сможете перевести любое (даже трудное — чисто якутское) произведение не только подстрочно, но и художественно, творчески, так, чтобы зазвучало полноценно для русского уха, для русского восприятия, для русского читателя.

Так что, Вы — для меня открытие. Хотелось бы мне с Вами познакомиться. Можег, под мою старость вы для меня пригодились (вот какой полезный старичок...) За одно благодарен В.В. Кириллину и Алеше Михайлову за то, что свели меня

РЕСПУБЛИКА БАСТЫННАРЫН КЭККЭТИГЭР

Саха народнай суруйааччыта В.С. Соловьев-Болот Боотур аатын сүгэр Хатылы орто оскуолаты "Тыа оскуолатын усулуобуйатыгар үөрэнээччилэргэ информация културанын иһэрин" дьин хайыскаан салалтараан үлэтир. Манна үксүлэрэ улуус бастыттан бастыт учууталларын ахсааныгар бигэтик киирбит педагогтар, ол иһигэр РФ үтүөлээх учуутала Д.П. Чечубутов, РФ үөрэтин туйгуннара Г. Н. Аммосов, И.С. Биликин, А.Н. Николаева, Е.Р. Хокутанова, СР Президентин Граһын хаһаайката Ф.Т. Чинигинарова, опытаах учууталлар Н.П. Лыткина, А.П. Софронова, А.А. Аржакова, Р.М. Попова о. д. а. айымньылаахтык үлэлинилэр.

Улуус биһир бастыт оскуолатын быһытынан сымаланан биһиги оскуолабыгар улуус уонна республика таһынаах араас семинардар, научнай-практическай конференциялар ыытыллылар. Үгэсиз кубулуйда. Быһылгы үөрэх дьылыгар алын кылаас оболоругар "Сурун уонна эбии үөрэтүүлэри биһир кэллэмэ оноругу" теманан (сал. А.Д. Чечубутова) республикатааһы семинар сэргэхтик ыытылына. Учуталлар научнай үлэҥэ тардыһылара кэннэр, педагогическай ааһылларга ситиһилээхтик кытталлар.

Улууска буолар предметтэринэн олимпиадаларга оболор кыттыгыларын түмүгэ сылтаа туспарыттар. Ол курдук, математикаҥа (А.Н. Николаева), информатикаҥа (Ф.Т. Чинигинарова), химияҥа, биологияҥа (А.П. Софронова), географияҥа, экологияҥа (А.А. Аржакова), физикаҥа (Н.П. Лыткина), технологияҥа, автоделова (В.Г. Николаев, С.Р. Попов) кыайылаахтар, призеддар үүнүлэр. 11 кылааска үөрэнэр Сени Попов технологияҥа республикатааһы олимпиада суперфиналиһын буолла.

Уругу таһынан дьарыктар, куруһуоктар таһаарылаахтык үлэлинилэр. Г.Н. Аммосов дьарытыыр сааһа матчытара, Г.М. Кривошагин эрчийэр боксердара, И.С. Биликин уһунар эдэр худуоһунньуктара, В.А. Дьячкова таһаар үтүкүүлүттэрэ, Р.М. Попова үөрэтэр ырыаһытара оскуолабыт юзэн туттууларынан буолаллар, нэмиллэк, улуус културнай-спортивнай дьаһалларын кызгатыллар.

"Көһөрүлүү" музей оскуола олоһор улахан суолтаны ылар. Улуу Кыайыны 60 сылынан ытыллыбыт республика 235 оскуолааһы музейдарын көрүү конкурсугар үлүс биринистээх миэстэҥэ тигистэ, матырыйаала биһирэнэн, салгыи Бүтүн Россиятааһы конкурса кыттыыны ыла Москваҥа ытытылына.

Оскуолабыт бийик "Россия бастыт оскуола" Бүтүн Россиятааһы конкурс республикатааһы түһүмэтин кыайылааһа буолан, республика 10 бастыт оскуолатын иһигэр киирда. Бу биһиги оскуолабыт историятыгар буола илик ситиһин.

Онон, саха уһулунчулаах суруйааччыта В.С. Соловьев-Болот Боотур төрөөбүтү 90 сылын кини аатын сүгэр Хатылы орто оскуолаты үөрэтэр-иһигэр үлэҥэ баһаҥа ситиһиллээххэ көрүстэ.

Дмитрий ЧЕЧЕБУТОВ,
РФ үтүөлээх учуутала.

19 СЫЛЛААҤЫТА СУРУЛЛУБУККА МАХТАНААҤЫН

Аастыт 2004 сыл сэттинэ 28 күнүгэр Покровскай куорат кини библиотекатыгар Саха билиилээх суруйааччыта Н.Н. Павлов-Тыаһыт төрөөбүтү 100 сылынан сибээстэн ытыллыбыт дьаһалга С.П. Ойуунускайа, Урсун, Ойуу уонна мин буоламмыт сыйдыбытыт. Тыаһыт туһунан истин-иһирэх ахтылары дойдутун дьон онорбуттарын сэргээн иһитиппит.

Көрсүһүү бүтэһи арай турдаһына, лаппа сааһырбыт киһи иһитигэр кэмбиз туугураах тийэһи кэлбитэ. Ол үтүкөннээх журналист, суруйааччы аймах үчүгүйдүк билэр киһитэ Н. С. Попов эгэ. Киһи:

— Довоор, Сэмээн, бу убайыт Болот Боотур мизэ суруйбут суруга. Уон тобус сыл устата ууран сырыттым. Ону, дьэ, бүгүн эйиэхэ туттарабын. Чинчийэр, үлэлиир киһиэхэ наада буолуо, — дьистэ.

Болот Боотур курдук киһи 19 сыллааһыта суруйбут суругун бачча уһунуук уура сыйдыбыт Николай Степановичтан эриһтэһи ыларым сүрз бэрт курдук буолла. Күндүтүк санаан, харах хараһын курдук харыстаан суругу уурунуу мээһэ буолбатаҥа чуолкай. Киһини хомогуом дьон дьааххана библиотекка кыргыттарыттан бу суругу ксерокопияҥа түһэрэн биэрэллэригэр көрдөстүм. Ону бэрт уһунуук толордулар. Николай Степановичка үтүөнү онорбутугар махтанан тураммын, Болот Боотур суругун оригиналын төһөрдүм.

Бу туох ис хоһоонноох сурук эбитий? Кэлин суругу набыллыан олорон аахтым уонна олус долгуйдум. Василий Сергеевич Соловьев-Болот Боотур "Уһуктуу" ди-

только мечтал" — дьистэ Василий Сергеевич.

Билигин СГУ-га анаан-минээн тылбаастыттары бэлэмнээн эрэллэр, хайы-үйэҥэ бастагы ыһуһу таһаарыттарын курдук истэбин. Хайа уонна литературоведтар, уус-уран литература историятын үөрэтээччилэр баар буоллахтара дии. Болот Боотур курдук киһи "Пробуждение" дьон аатынан нууччалык тыллан кинигэ буолан тахсыбыт романын тылбаастааһытга онорбуллубут үлэһи хайдах сыналаабытын, тылбааста буолууруттар туохка төхтөбүгүн, уус-уран тылбааста туһунан туох өйдөбүллээх эбитин, бу тылбааста киһи санаатын туһунан тарыхтын Николай Степановичка ыһуһу суругуттан эрз билэр-өйдүүр кыахтаахпыт. Ити курдук санаан тураммын народнай суруйааччы В.С. Соловьев-Болот Боотур бу суругун бэчээккэ таһаардыга быһаарыммын. Онон аадыбыт:

"Прежде всего перевелю Вас спасибо за то, что уважили меня, любезно согласились помочь! Прямо скажу: Ваш перевод самый лучший, о чем раньше только мечтал. Ух, как много мы терпели из-за плохого подстрочника!.. Поверьте, впервые я остался довольным, прочитав Ваш подстрочник. Именно таким должен быть так называемый, подстрочный (т.е. смысловой, а не дословный) перевод.

Ваш перевод выгодно отличается от всех встреченных мною подстрочников тем, что:

- 1). Богатой лексикой.
- 2). Умеет передать нюансы, оттенки слов, улавливает психологические тон-

они с Вами. Огорчен только тем, что почему-то с Вами пораньше не познакомился. Как было бы хорошо, если бы третий книга "Пробуждения" переведен (подстрочно) Вами!

Счет Ваш сдал Тарасову. На дник (3-го августа) еду в Крым, в Дом творчества "Коктебель", где, думаю, дополнию подстрочник и сдам в "Современник".

29 / 07 - 85 г. Б. Б."

Сурук ис хоһоонно итинник. Болот Боотур "Уһуктуу" романа нуучча ааһааччыларыгар тийэр төрдүн уусурут тылбаастыттан Николай Степанович Попов буолбута бу суруктан дьоннотук көстөр. Василий Сергеевич тылбаастыт үлэтигэр астыммытын, кини киһи киһитин үлэтир баһалааһын биллэрбит. Уус-уран литератураны суруйааччы эрз айар, кээкилмир буолбатах, ону улахан културалаах омукур эйгэлэригэр таһаараччы оруолун туох да дьистэ иһин тылбааһы онороччулар ылааллар.

Убайым кэрэстэ саныыр, олус ытыктыыр суруйааччы Болот Боотур "Уһуктуу" дьон бөдөг айымньытын нууччалык подстрочнай тылбааһын онорбут Николай Степанович Попов бу тиксэрибт суругун иһин народнай суруйааччы таһаарыгар сүгүрүөччүлэр ааттарыттан махтанарбын тиздэбин. Уонна бу сурук Болот Боотур "Уһуктуу" трилогиятын нууччалык тылбаастаанытын историятын кинигэ-томгон үөрэтингэ бастагы харамаччынан буолар дьин санаалаахпын.

Сэмэн ТУМАТ.
03.04.2005.

УЛУУС БҮТТҮҮН СИТИҤИИТЭ

Бу күнүгэр аастыт сыл атырдьах айын 2 күнүгэр 348 нүмэрдээх СР Правительствотын дьаһалыгар олорбут Саха Республикаһын муниципальнай тэриллэлэрин икки ардыларыгар 2004 сыллаах кураһаһын түмүтэ таһыста. Кини улуустарга Чурапчы улууһа үрдүк ситиһиллэнэн, бастагы миэстэҥэ таһыста. Иккиһи Маһа-Хаһалас, үсүһү Бүлүү улууһа ылары ситистилэр. Бастагы бөлөххө промышленнай улуустарга Ньурба бастагы миэстэ буолла, иккиһи Дьокуускай куорат, үсүһү Ленскэй улууһа ылылар. Үһүс бөлөххө хоту улуустарга Муома бастагы, иккис Абый, үһүс миэстэ Орто Халыма буолдулар. Кыайылаах улуустарга бөлөхтөрүнэн көһө сылдьар хубуктар, харчынан бириэмийэлэр туттарылынылар.

"Чурапчы улууһа (оройуона)" муниципальнай тэриллин дьаһалтатын баһылыга И.Н. Аммосов, Улуус Муһааһын председателэ Г.В. Смирников улуус бары олохтоохторун, тыа хаһаайыстыбатыгар, бюджетнай эйгэҥэ уонна норуот хаһаайыстыбатыгар үлэли-хамсыы сыйдыар үлэһиттэри бу улахан ситиһиллэрчэн итинтик-истинник эһэрдэлээн туран, өссө да төрөөбүт улууспут салгыи сайда турарыгар таһаарылаах үлэһи, дьолу, доруобуйаны, бары үтүөнү баһараллар.

"СО" корр.

Кыайы 60 сылын көрсө

"ӨЙДӨБҮННЬУК" КИНИГЭ ТАХСАН БҮТТЭ

"Өйдөбүнньук" кинигэ таһаарылааһыта ССРС оборонатын министерствотын, сэрин уонна үлэ ветераннарын Бүтүн Союзтааһы Советтарын, Эйэ советскай фондатын көрдөһүүлэринэн, ССРС Президентин ыйааһынан советскай норуот фашизмы кыайытын 50 сыла туолар үбүлүөйүгэр аналлаах дьаһаллар чэрчилэринэн саҥаламмыта.

1992 сыллаахха маһаһыг том күн сирин көрбүтэ, салгыи атын томнар тахсылаабытара. Бастагы үс кинигэҥэ уоттаах сэрин тоһоонугар охтубут биһир дойдулаахтарбыт ааттара киирбиттэр. Төрдүс кинигэ фронтан эриһлэн кэлэн бараан 1995 сыл тохсунньу ый 1 күнүгэр дьини өлбүттүгэр, бэһис том ити кэмгэ тыһынаах ветераннарга аһаммытара. Олгон алтыс кинигэҥэ быстан хаалбыт дьон аата эбии суруллубута. Сэттис, ахыс кинигэлэргэ тыһы ветераннара киллэрилиннэр. 2004 сыл бүтүгэ бэчээттэнэн тахсыбыт түмүк, тохсус, кинигэҥэ эмиз быстыбыт дьоннор ааттара эбии сурулуна.

Биһиги улуусту буйуһунара бу кинигэлэргэ хайдах сурулуһулар? Сэрин хонуугар охтубуттартан бастагы томга — 462 киһи аата, иккис — 301, үһүс — 246, төрдүс — 5, бэһис — 5, алтыс — 19, тохсус — 2, барыта холбоһон — 1040 киһи аата киирбит.

Төрдүс кинигэҥэ фронтан эриһлэн кэлэн үлэлээн-хамсаан 1995 сыл тохсунньу 1

күнүгэр дьини олохтон туораабыт 859 буйуһунарбыт ааттара-суоллара киллэрилиннэр. Бэһис кинигэҥэ тыһынаах 218 фронтовик суруллубут. Сэттис кинигэҥэ 1946—1950 сс. тыһы ветеранын аатын ылыбыт 1942, ахыска 1991—1998 сс. тыһы ветерана буолбут 1365 киһи ааттара киирбиттэр. Тохсус кинигэҥэ 2000—2003 сс. тыһы ветеранын даһабырыаһынан ылыбыт 18 кырдыаһас киллэрилиннэр. Онон, улууспутугар тыһы ветеранын ахсаана 3325 киһи эбит.

Бу кинигэлэргэ фронтовиктар уонна тыһы ветераннарын хаартыскалара бааллар. Ол курдук, төрдүс кинигэҥэ 24, бэһис — 38, алтыска 29, сэттискэ 5, ахыска 11, тохсуска 35. Барыта 142 киһи хаартыскалара киллэрилиннэр.

"Өйдөбүнньук" кинигэ архыып докумуннартыттан ылан суруллубут буоланнар, манна баар сэрин даһаны, үлэ даһаны ветераннарын ааттара государственнай докумун быһытынан билииниллэллэр. Киллэриллибэккэ хаалбыт ветераннар бааллара буолу даһаны, аны ол дьон ааттара хайдах үйэтигэр уустук буолара буолуо.

Кинигэ редакциятыгар "Трудовая слава Якутии" уонна "Книга памяти" дьин кинигэлэр маһаһыг томнара таһыстылар, иккис томнара онорбула сыйдылар. Баһар, "Өйдөбүнньук" кыайан киирбэккэ хаал-

быт ветераннар онно суруллан бириэмийэтин эмиз сеп.

"Трудовая слава Якутии" дьин республика, куорат, улуус бочуоттаах гражданнын туһунан кинигэ. Маһаһыг тома 2003 с. тахсыбыта. Биһиги улуус дьон ханна олороллуруттан, үлэкиллэригэр туһулууга суох 397 киһи аата сурулуна. Иккис томна кэһини сылларга ити ааты ылыбыттар, ону тэнэ үтүөлээх үлэһиттэр ааттара сурулууба. "Книга памяти" 2002 сыллаахха бэчээттимитэ. Манна репрессияҥа түбэлэн бараан реабилитацияламмыт дьоннор ааттара суруллубут. Биһиги улуустан 57 киһи киирбит. Иккис тома тахсыахтаах.

Тыһы ветераннарын, улуус бочуоттаах гражданныннын, үтүөлээх үлэһиттэр ааттары үйэтигэр Саха АССР үтүөлээх учуутала, улуустааһы педагогическай музей научнай сотрудуһа Н.И. Дьяковскай үтүө суобастаахтык үлэһититин улууһун дьонугар сэргэтир тиздэбин.

Иван ПАВЛОВ, сэрин 2-с группалаах инбэлиитэ, "Өйдөбүнньук" кинигэ 4—7 томнарын мстаарсай редактора, НАССР оскуолаһын үтүөлээх учуутала, Чурапчы улууһун уонна Болугур нэһилиэгин бочуоттаах гражданнына, Саха Республикатын П.А. Ойуунускай аатынан Государственной бириэмийэтин лауреата.

былаана-соруга ерүү үгүс буулааччыта, ол эрээр баттык оюостубакка, соһо сылдыбакка, түргөн

Дирин бөхүүлэгэр "Кыметтаах саастарым" ки-
нигэ сүрхэнтэнитигэр Доокуускайтан чулуу ки-
лэһиһыттар, РСФСР уонна Саха АССР спордун ма-
стардара Василий Алексеев, Василий Поселский,
суурайаччы Сэмэн Тумат, ыраахтан-чугастан ыалды-
ыттар, олохтоохтор — эйбэх киһи муһуннулар. Ки-
нилар бука бары киингэни астына көрөн, үөрэ-көтө
хамататык ыллылар.

Россия Суруйааччыларын союһун чилиэнэ.

Мәнна актыллыбыг, бәйзи чугастык а
ысыгыт икки Герой-ийә тулунан кылгасты
исеизлигин бәбарәбын. Иям, Матре
льничина, истиг дүөгәгә, акса ыялы
рофимова Анна Ильинична – “Эдин
анис” 10 060 күн-күбәй ийтә. Эддий А
ык хабан бәбарәгә зәбәх ыялдыгтаах.

Бийнги улуусуудтай Герой-Ихэлэр тусархайн тухайнхыг бүтэцтэй кинигэ бүрдүл. Кинигэ аутора Клара Васильевна бүт күнээргэ 60 саалын туулда. Үбүлүөйдээх Сийлэн илин туурдаах, өттүк харалаах көрсөртүүтүн үөрбүн уонна олоһор ситиниллэри, чэлгээн-чэбдик доруусууаны билкээбэи.

хатыат общественной корреспонденции,

актор – 41-332, отделар – 41-265.
 E-mail: zakharov@churap.sakha.ru

Алексей СЛЕПЦОВ.

X X X

ГДИ отделенияста

XXX

3 хостоок приватизациаланньт квартирань. Сызаната
картанинэн. Билсэр тал : 42-550.

“Сага олох” редакционной-издательской холбох ГҮ. Оффсетной бичээт
Сэхээний № 47. Тираж 2760. 18. 04. 2005 с. бичээкээ барилдана.
Хувилт нэвдээх үстэ: олгуурунуука, чэллээрэ уонна субуотада тахсар.

Обращаться по адресу: с. Чурапча, ул. Клема Маркса, 26/а, тел.: 41-358.

Автор суруугар этиллэр санаа
редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбэхэр
буолбатах. Сурукка ийигилар чакчылар
кырдыктаахтарыгар эппиэтинэни
автор тус бэйэте сүгөр.

Редактор э. т. А.А. ЗАХАРОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чуралчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а",
телефоннарбыт:
редактор – 41-332, отделлар – 41-265.
churap.sakha.ru